

El Cant de la Sibilla a la Catedral de Tarragona

El Cant de la Sibil·la és un acte que es va recuperar a Tarragona fa 10 anys després d'estar segles sense representar-se a la ciutat de Tarragona. Així doncs aquest any celebrem 10 anys i és per això que volem seguir treballant per que la Sibil·la segueixi ressonant a Tarragona la nit del 24 de desembre.

La Sibil·la és un drama litúrgic medieval que ens canta una profecia sobre la fi del món. A Tarragona aquest cant està interpretat per la soprano Marta Matheu acompanyat pel cor O Vos Omnes i la Capella de Ministrers de la Ciutat de Tarragona sota la direcció de Xavier Pastrana. L'espectacle té una durada de 40 minuts i es interpreta just abans o després de la missa del gall la nit del 24 de desembre.

La qualitat musical i artística destaca per la trajectòria i professionalitat de les formacions i intèrprets que hi participen i que van reuperar aquest drama litúrgic (Marta Matheu, Xavier Pastrana i el cor O Vos Omnes i Roser Olivé i la Capella de Ministrers de la Ciutat de Tarragona) tots ells amb unes carreres musicals sòlides.

La representació de la Sibil·la a Tarragona ja té una trajectòria consolidada i és un dels actes més esperats i populars del calendari d'advent a la ciutat. L'assistència de públic cada cop és més nombrós.

El Cant de la Sibil·la

El cant de la sibil·la és d'origen incert. Els versos que el componen figuren per primera vegada en l'Oratio Constantini ad Sanctorum Coetum, d'Eusebide Cesàrea († 340), que reuneix textos de diverses profecies sobre la vinguda de Crist en quest món, sobre l'imaginari de l'infern, i va passar a formar part del ric ceremonial cristià:

«Un Rei vin·drà perpetual, / vestit de nostra carn mortal, / del cel vindrà tot certament / per fer de tots lo jutjament».

Un segle més tard sant Agustí el va incorporar a La ciutat de Déu. Segons la musicòloga M. Carme Gómez Muntaner, la música de la sibil·la és molt particular, ja que és un cant sil·làbic que ha perdurat quasi sempre sense alteracions al llarg dels segles, un cas únic dins el repertori litúrgic.

Aquesta representació musical medieval, barreja de drama litúrgic i cant gregorià, que no sabem quan es va començar a cantar, possiblement al segle X a Sant Marçal de Llemotges, més tard a Ripoll, avui es manté conservada i viva a Mallorca, on s'interpreta la nit nadalenca a la Seu de Palma, i també al santuari de Lluc. Durant l'última dècada s'han recuperat o recreat a La Seu d'Urgell, Lleida, Barcelona, l'Alguer, encara que en altres èpoques s'havia cantat en pobles del regne de València, a Perpinyà, Girona, Vic, Ripoll, Montpeller, Tarragona, Lleida, etc. També està documentat a Itàlia, França, Galícia i a Castella.

Algunes versions d'aquest cant figuren en els ordinaris de Vic (1547 i 1568), Urgell (1548) i en altres impresos a Girona i Barcelona. En èpoques molt reculades totes les festes cristianes més importants (Nadal, Pasqua,

Assumpció, Pentecosta) se celebraven amb una gran esplendor, en una atmosfera parateatral mai vista.

Les sibil·les, nom d'origen grec, eren uns éssers semidivins, misteriosos, que tenien el do d'endevinar el futur: cantaven una profecia sobre la fi del món, d'arrels paganes, que més tard fou reciclada per l'Església, per al seu repertori. Al principi es cantava en llatí i més tard, a partir del segle XIII, en les llengües vulgars. Aquesta relíquia del folklore religiós es va representar a Girona des del segle XIV fins a mitjan segle XVI. Una de les versions més antigues és la de Sant Andreu del Torn, del segle XIII, escrita encara en un català molt provençalitzat, i que va donar a conèixer mossèn Constans, de Banyoles, l'any 1948. A la ciutat de Girona, a principi del segle XX, un bibliòfil de cognom Sambola posseïa un *Lectioarium* amb una versió molt primitiva de la sibil·la del segle XII, avui perduda o difícil de consultar. També a Girona, el musicòleg Higini Anglès va editar a

Vida Cristiana (1917) una versió d'aquest cant continguda en un Ordinarium de 1550, en la qual un escolà amb una espasa alçada entonava l'esmentat «Un Rei vendrà perpetua...». El cant de la sibil·la va donar lloc a una altra representació, aquesta ja més desenvolupada, l'Ordo Prophetarum o *processó dels profetes*, cantada la vigília de Nadal, i on alguns clergues vestits de profetes –Moisès, Isaïes, Daniel, la sibil·la Eritrea, entre d'altres– desfilaven pel clos de les esglésies, entonaven uns cants predient el futur i lloant la divinitat de Crist. El cant de la sibil·la va gaudir d'una gran popularitat arreu dels Països Catalans fins a mitjan segle XVI.

Fou prohibit per un decret emanat del concili de Trento (any 1545), en què s'abolien molts ritus locals. Potser l'aïllament geogràfic de Mallorca va permetre la seva continuïtat a la missa de la nit de Nadal fins al dia d'avui.

La Sibil·la de Tarragona

El musicòleg Higiní Anglès en el llibre “LA MUSICA A CATALUNYA FINS EL SEGLE XIII” descriu tot un seguit de manuscrits amb música gregoriana i cita els de l'Arxipiscopat Històric Arxidiocesà de Tarragona entre d'altres. Ens descriu que hi figura – Un full doble, en pergami, de 24'6 X 15'6 cm, notació aquitana, fragment d'un **Homiliarium**, notació aquitana damunt d'una línia vermella, de començaments del segle XIII, trobat en un manual de Tarrés (prop del monestir de Poble). Conté “Audite quid dixerit : **Judicii signum..**”, el cant de la Sibil·la, tot anotat i precedit del sermó del Pseudo-Agustinus. Un altre Cant de la Sibil·la, segueix – en finir aquest – una lliçó, i acabada aquesta segueix el text nadalenc de **Benedicamus**.

L'acte té lloc el dia 24 de desembre, després de la Missa del Gall a la Catedral de Tarragona. El concret busca respectar amb la màxima fidelitat les referències i les documentacions que han quedat.

Descripció de l'acte

L'acte senzill però ric. Té una durada d'uns 40 minuts i es representa amb la màxima fidelitat segon les referències i documentacions trobades. La música estarà dirigida per Xavier Pastrana el qual també arranjà les músiques per a la Capella de Ministrers i orgue.

Aquest acte se celebrarà abans o després de la Missa del Gall de la Catedral tal com era tradicional.

La Sibil·la abillada amb un vestit brodat de mànegues amples folgades, al cap una diadema rica com una mitra i a les mans portant una gran espasa, entrarà sota la música de la Capella de Ministrers fent petita processó, acompanyada de quatre infants vestits amb albes i estoles amples, amb atxes enceses simbolitzant angelets . A l'arribada de l'altar començarà la interpretació dels versos del **Judicii signum**.

El Cant de la Sibil·la estarà interpretat per la soprano **Marta Matheu**, acompanyada per **O vos omnes** -cor de setze homes- i per la **Capella de Ministrers de la Ciutat de Tarragona** tot dirigit per **Xavier Pastrana**. Quan l'orgue de la Catedral ja estigui restaurat també es tocarà.

Impulsors

Marta Mathéu, la Sibil·la

Ingressa al Conservatori Professional de Música de la seva ciutat on cursa la especialitat de piano, cant i orgue obtenint les màximes qualificacions. Ha cursat el Grau Superior de Cant amb la catedràtica A. L. Chova al Conservatori Superior de Música de València, obtenint matrícula d'honor.

Ha rebut consell de Montserrat Caballé, Helena Obratzova, Carmen Bustamante, Miguel Zanetti o Worfram Rieger entre d'altres i ha cantat en importants sales de concert tant tradicionals com internacionals sota la batuta de directors com F. Ciofini, F. Biondi, Marzio Conti, G. Voronkov, M. Papadopoulos, V. Pablo Perez, M. Valdivieso, A. Ros Marbà, M. Corboz o Sir Nevil Marriner.

Ha estat guardonada en diversos concursos i festivals d'àmbit nacional i internacional, destacant el primer premi del X Certamen per a veus joves de Manuel Asensi (2007), el premi del públic en el VII Concurs de Cant Montserrat Caballé a Saragossa (2007), el segon premi en categoria femenina del XLV Concurs Internacional de Cant Francesc Viñas (2008), on obté en el mateix concurs el premi especial al millor intèrpret de Mozart,

el premi extraordinari Plácido Domingo al millor cantant espanyol, el premi extraordinari Ajuntament de Moià al millor cantant català, premi extraordinari Festival de Música Clàssica – El Convent de Blanes i premi honorífic del públic, també al Gran Teatre del Liceu.

Zonagralla, Agrupació Musical.

L'any 2007 naixia un col·lectiu de sonadors i músics de tot Catalunya amb el nom de ZonaGralla.

L'agrupació ha destacat per promoure activitats al voltant de la música tradicional i per fomentar l'intercanvi d'experiències entre músics professionals i semiprofessionals a través d'activitats i cursos. Zonagralla reuneix diverses formacions musicals com són grups de grallers, cobla de ministrers, cobla de flabiols, entre d'altres.

L'any 2011, van editar la col·lecció Toca Perón, una col·lecció de llibres que cada any apropa la música tradicional del Camp de Tarragona als ciutadans des d'una vessant pedagògica.

Des de fa una vintena d'anys l'associació ZonaGralla va recuperar la Cobla de Ministrers de Tarragona, una formació instrumental que va reintroduir a la festes del nostre país, i més concretament acompanyant el Braç de Santa Tecla, la professó de Sant Magí, en el marc de la professó de Divendres Sant o realitzant el Concert a la capella dels Sastres en el marc de les festes de Santa Tecla.

Està composta per professionals de l'àmbit de la música antiga com Pere Olivé, Roser Olivé, Oriol Olivé, Efrem Sebastià i Xavier Banegas.

Ensemble O Vos Omnes

Format el 2011, l'Ensemble O Vos Omnes és un dels grups vocals de música antiga de més projecció de les comarques del Camp de Tarragona. Està format per cantant de dilatada experiència i se centra sobretot en el repertori del segle XV-XVIII. Ha cantat al festival de Música Sacra de Cardona, als Concerts de la Ruta del Cister, al XXIX Festival Coral de Segorbe (Castelló), dins la programació de l'Auditori Josep Carreras de Vila-seca i també dins el programa de Santa Tecla 2012 de Tarragona.

Xavier Pastrana, director

Neix a Tarragona al 1977. Estudia direcció coral amb Pierre Caó i composició amb el mestre Manel Oltra. Així mateix ha ampliat la seva formació amb mestres com Frieder Bernius, Jorma Panula o Salvador Mas. Durant el curs 2005-2006 estudia direcció d'orquestra a la Universität für Musik und darstellende Kunst a Viena, amb els professors U. Lajovich i S. Pirnkoff.

Ha obtingut diversos premis en els Premis Ciutat de Reus de composició de Coral infantils i els premi de composició "Orfeó Manresà" de l'any 2003. Així mateix li han estat encarregades obres simfónico-corals des d'entitats com l'Escola Municipal de Música de Tarragona o l'escola Coral de l'Orfeó Català.

Ha dirigit el Cor Mos Cantar de Tarragona i el Cor Jove de Tarragona i ha estat sotsdirector de l'Orfeó Català i del Coro de la orquestra de Granada. Ha estat, també, director de la Cobla Marinada de Badalona i de les orquestres del Conservatori de Cervera. També ha estat director del Cor Sant Esteve de Vila-seca amb qui ha enregistrat per Catalunya Música i per Columna Musical.

